

26.08

Astrid Dybvig: Tysk-norske relasjonar dei siste hundre åra

Astrid Sverresdotter Dypvik er historikar, forfattar og arbeider som rådgjevar i Tankesmien Agenda. Ho har skrive fleire bøker om tysk samfunn og politikk. Sist utgitte bok er «Den kortaste historia om Tyskland» (2024).

02.09

Anne Lise Fimreite: Samfunnssikkerhet i en ny tid

Samfunnssikkerhet defineres populært som det å være etterpåkløkk på forhånd. Regjeringer etter år 2000 har oppfattet samfunnssikkerhet som samfunnets evne til å verne seg mot og håndtere hendelser som truer grunnleggende verdier og funksjoner og setter liv og helse i fare. I denne forelesningen skal vi se på utfordringer med å ivareta denne samfunnssikkerhet i en situasjon med stormaktsrivalisering, svekket oppslutning om internasjonale forpliktelser, en verden hvor globale kriser raskt blir nasjonale og hvor det politiske landskapet både nasjonalt og internasjonalt er mer fragmentert.

Anne Lise Fimreite har forsket på mange sider av norsk politikk, bl.a. lokalpolitikk, forholdet stat og kommune, forvaltningspolitikk, krisehåndtering og politisk atferd. Hun er professor i statsvitenskap ved Institutt for politikk og forvaltning, UiB, hvor hun også er instituttleder.

09.09

Maria Molden: Trenger Bergen en byarkitekt?

Arkitektur utvikles i samspill mellom de ulike aktørene i byutvikling. Kommunen har en viktig rolle i å sette tydelige og forutsigbare forventninger til de omgivelsene som næringslivet produserer. Derfor er det viktig å ha en kommunal rolle som har som hovedoppgave å sette arkitektur og de bygde omgivelsenes virkning på samfunnet, på agendaen.

Byarkitekt Maria Molden (f. 1965) har i over åtte år utviklet og ledet landets første kommunale fagavdeling for arkitektur. Med fokus på arkitektur som verktøy for en helsebringende, inkluderende og bærekraftig byutvikling har hun gjennom sitt arbeid satt kunnskap om arkitektur tydelig på agendaen.

Molden ble uteksaminert fra Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo i 1994, og har i sin over 20 års lange praksis med offentlige bygg og byrom jobbet bredt med arkitektur som driver for steds- og samfunnsutvikling. Molden har også undervist ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo, Bergen arkitektthøgskole og Høgskulen på Vestlandet. Marias hovedfokus har vært å utvikle en bærekraftig by gjennom samarbeid på tvers av disipliner, byråkratiske grenser og fagmiljøer. Gjennom pilotprosjekter som BOPILOT og Building Dignity har hun koblet kunnskap om arkitektur presist til de store samfunnsdebattene som boligproduksjon, rettferdig byutvikling og menneskerettigheter. Med en faglig fri og engasjert stemme har hun løftet debatten rundt hvordan vi kan jobbe innovativt for å styrke Bergens fremtidige kvaliteter.

I dag er hun avdelingsleder for Byarkitekten i Plan- og bygningsetaten og har ansvar for den arkitektfaglige satsingen der. Det offentlige har en viktig rolle når det gjelder å sette tydelige forventninger til det som bygges, og i hennes avdeling har hun utviklet Bergen kommunes arkitektur- og byformingsstrategi, Arkitektur+, og nylig levert en mer detaljert veileder for Byggutforming som ligger til politisk behandling.

16.09

Morten Jentoft: Finland – vår utsatte nabo

Foto: Line Ørnes Søndergaard/Klassekampen

Finland er Norges naboland, og nordmenn og finner har mye til felles, som "lillesøsken" i den nordiske familie. Men Finland har en mye mer dramatisk historie enn Norge, med borgerkrig og to kriger mot nabolandet Russland i øst. Det har også vært perioder med mistenksomhet og dårlig stemning mellom Norge og Finland.

Journalist og forfatter Morten Jentoft, har jobbet med Finland og finsk historie gjennom mange tiår og skrevet flere bøker om emnet. Den siste, "Finland - vår utsatte nabo", kom ut i oktober 2025. Han følger også tett krigen i Ukraina, og hvordan den har påvirket Finland, som har en 1340 kilometer lang grense mot Russland.

23.09

Eystein Jansen: Hva skjer med klimaet?

Hva skjer med klimaet? Hvor farlig er klimaendringene? Hva betyr uroen i verdenspolitikken for mulighetene for en kunnskapsbasert klimapolitikk som kan løse klimaproblemene?

Eystein Jansen er professor emeritus i klimaforskning ved Universitetet i Bergen. Han har særlig arbeidet med forholdet mellom de naturlige klimaendringene og menneskeskapte klimaendringer, og med studier av havstrømmenes betydning for klimaendringer og forholdene i polare områder. Han har en doktorgrad fra Universitetet i Bergen, har arbeidet sentralt i FNs klimapanel og arbeidet i en rekke internasjonale forskningsprosjekt. Jansen tok initiativ til å starte Bjerknessenteret for klimaforskning i Bergen og ledet det i senterets første 13 år. I perioden 2022-2025 var han som første norske forsker også visepresident i ERC, Det europeiske forskningsrådet som er EUs organ for å støtte toppforskning i Europa.

30.09

**Bjørn Arvid Bagge: De gjør Bergen penere og til et bedre sted å være!
Det Nyttige Selskab gjennom 250 år**

Hva har Muséplassen, Holbergsstatuen, Schøtstuene, fontenen i Smålungeren og interiøret i Håkonshallen til felles? Jo, Det Nyttige Selskab.

Bjørn-Arvid Bagge forteller om Det Nyttige Selskabs historie!

Det Nyttige Selskab har siden 1774 arbeidet med og finansiert mange prosjekter som har vært viktige for Bergen. Selskapet har siden 1770-årene hatt til dels stor innflytelse, og mange av byens «beste menn», som stortingspresident Christie og statsminister Michelsen, har ledet selskapet og bidratt til utviklingen av det moderne Bergen.

Bjørn-Arvid Bagge forteller selskapets historie fra det var et 1700-tallets opplysningsprosjekt til dagens visjon om å gjøre Bergen til et vakrere og triveligere sted å leve.

Bjørn-Arvid Bagge er universitetsbibliotekar, lokalhistoriker, forfatter og foredragsholder. Han har skrevet en rekke bøker og artikler om Bergens historie, er lørdagsskribent i BT og en kjent historieforteller på lokal-TV.

07.10

Torun Myrva: «Øyet som ser» - om persepsjon, billedforståelse og billedtolkning

Måten vi ser på, er påvirket av hva vi vet, og hva vi tror. Visuell persepsjon (oppfatning og tolkning av synsinntrykk) er derfor resultat av våre egne individuelle erfaringer og oppfatninger, men samtidig også knyttet til hvordan øyet fungerer rent fysiologisk. Hva ser vi egentlig? Hvordan påvirkes øyet av ulike optiske bedrag? Hvordan påvirker dette måten vi oppfatter bilder på? Og hvordan setter vi ord på alt dette?

I dette foredraget ser vi på forholdet mellom blikket og språket, vi skal la oss «lure» av optiske illusjoner – og vi skal se på hvordan man gjennom tidene har brukt kunnskapen om synssansen og visuell persepsjon i kunsten.

Torunn Myrva (f. 1966) er kunsthistoriker utdannet ved Universitetet i Bergen. Hun har over 20 års erfaring som kunstformidler ved Kode og har jobbet med utvikling og gjennomføring av en rekke formidlings- og utstillingsprosjekter ved museene. I tillegg har hun arbeidet med tekst- og innholdsutvikling til utstillingskataloger, aktivitetsbøker og andre publikasjoner rettet mot ulike alders- og publikumsgrupper.

14.10

Ivar Utne: Fine namn frå vanlege ord: Etternamn i Bergen over fleire hundre år

Ivar Utne er tidlegare førsteamanuensis i nordisk språk ved Universitetet i Bergen. Han har arbeidd og arbeider mykje med førenamn og etternamn både frå Noreg og frå andre land.

21.10

Berit Reisel: Plyndringen av jødene i Norge under og etter 2. verdenskrig

Holocaust var ikke bare en historie om deportasjon og drap, men også om ran. Den økonomiske likvidasjonen av jødene var en del av folkemordet i hele Europa – også i Norge. Verdier ble beslaglagt og fordelt gjennom et finmasket system, der utbyttet tilfalt den norske staten, naziledere, frontkjempere, Wehrmacht og Berlin.

For de få som overlevde og kom tilbake til Norge etter krigen, var det derfor nesten ingenting å vende tilbake til. Selv om det ble opprettet en erstatningsordning, var den så komplisert og byråkratisk at kampen for selv små beløp ble en ny belastning. Mange møtte dessuten mistro, fordi så mange familiemedlemmer var drept.

I 1996 oppnevnte Justisdepartementet det såkalte Skarpnes-utvalget for å granske inndragningen av jødisk eiendom under og etter krigen. Berit Reisel var ett av syv medlemmer. Utvalget klarte imidlertid ikke å samle seg om verken de historiske fakta eller tolkningen av dem. Reisel og Bjarte Bruland dissenterte og leverte en egen mindretallsrapport. Dermed inneholder NOU 1997:22 både en flertalls- og en mindretallsrapport, med ulike konklusjoner. I 1997 valgte Regjeringen og Stortinget å følge mindretallet og vedtok en samlet erstatning på 450 millioner kroner.

Foredraget tar publikum med inn i denne historien – og inn i et landskap preget av fordommer, politisk tautrekking og motstand fra både byråkrati og etablerte miljøer.

Berit Reisel, født 7. juni 1945 i Norrköping, kom tilbake til Norge med familien i 1947. Hun er utdannet psykolog ved Universitetet i Oslo og har arbeidet som avtalespesialist, underviser og forfatter. Hun har hatt en rekke sentrale verv i Det Mosaiske Trossamfunn og internasjonale jødiske organisasjoner. Etter erstatningsoppgjøret var hun en sentral drivkraft i arbeidet med minnesmerket over deporterte jøder i Oslo og i etableringen av HL-senteret, der hun var nestleder og senere styreleder fra 2001 til 2010.

I 2021 utga hun boken *Hvor ble det av alt sammen? Plyndringen av jødene i Norge*, som skildrer plyndringen, oppgjøret og menneskene som mistet alt. I 2025 bevilget Norsk filminstitutt 18,3 millioner kroner i produksjonsstøtte til spillefilmen *Oppgjøret*, basert på boken.

28.10

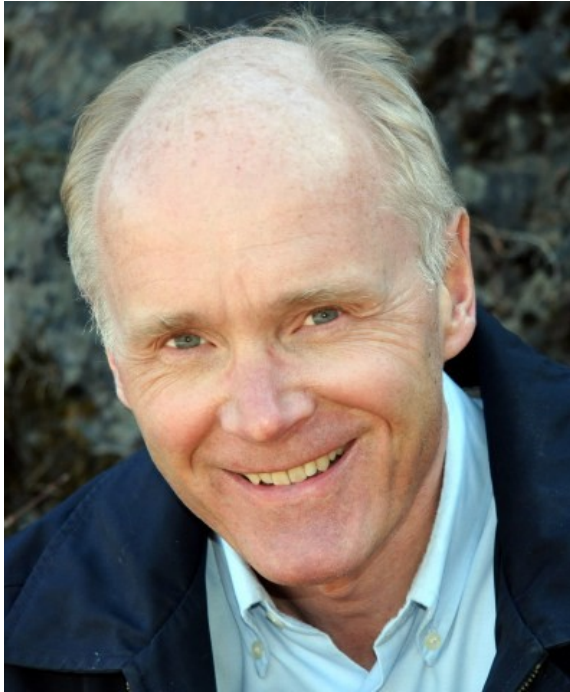
Heming Gujord: Forfatteren Olav Duun i jubileumsåret – 150 år sidan han vart fødd

Heming Gujord er professor i nordisk fagdidaktikk/litteratur ved Universitetet i Bergen. Han har blant anna skrive biografien om Olav Duun. Duun er halden som ein av våre største forfattarar og vart i si tid omtalt som nobelpriskandidat i litteratur. Kva er hans status i dag, og kva har han å seie til eit moderne menneske?

04.11:

Tore Nedrebø: Unntakets Europa: Det frie samfunnets vekst – og fall?

Tore Nedrebø er mangeårig diplomat (frå 1986) og ambassadør i fleire land mellom anna i Europa, Afrika og Asia. Han har hatt ansvaret for fleire avdelingar i Utanriksdepartementet, mellom anna i UDs Europapolitiske seksjon og for Tyskland i Europaavdelinga. I 2010 disputerte han for dr.philos-graden ved Universitetet i Bergen. Han gikk av frå utanrikstenesta i 2021.

11.11

Hilmar Mjelde: Etter mellomvalget – hva skjer i USA?

Hilmar Mjelde er professor i statsvitenskap ved Høgskulen på Vestlandet med politikk i USA som spesialfelt. Han var den mest siterte forskeren i norsk media i 2024. Han er regelmessig på forskningsopphold ved Texas A&M University, som han har vært gjesteforsker ved siden 2013.

18.11

Tina Søreide: Korrupsjon

Tina Søreide er professor ved Norges Handelshøyskole (NHH) i Bergen, med faglig bakgrunn i økonomi og juss. Hun arbeider i skjæringspunktet mellom styring av samfunn og markeder (governance), politisk økonomi og rettslig regulering av næringslivet. Et sentralt tema i hennes forskning er korrupsjon, foretaksansvar og hvordan tilsyn med næringslivet fungerer i praksis – og kan forbedres.

Søreide har doktorgrad i økonomi fra NHH og bred erfaring fra både academia og offentlig forvaltning. Hun har tidligere vært direktør for Konkurransetilsynet og har arbeidet internasjonalt for blant annet Verdensbanken, OECD og norske myndigheter. Gjennom karrieren har hun vært opptatt av spørsmål om makt, ansvar og kontroll: Hvordan avdekker og forebygger vi misbruk av makt? Når virker regler og sanksjoner etter hensikten – og når gjør de det ikke?

Hun deltar aktivt i offentlig debatt og er opptatt av å formidle forskning på en måte som er relevant og forståelig for et bredt publikum. I sine foredrag kombinerer hun forskning, erfaringer fra praksis og konkrete eksempler for å belyse aktuelle samfunnsproblemer.

25.11

Knut Rio: Våre glemte forbindelser til Grønland

Professor Knut M. Rio er professor i antropologi ved Universitetsmuseet. Forskningen hans spenner vidt omkring tema som levkår for urbefolkninger i ulike deler av verden, med hovedvekt på øysamfunn i Stillehavet, blant annet med problemstillinger knyttet til kolonialisme og i det siste også klima- og miljøutfordringer.

02.12

Herleik Baklid: Den norske julen gjennom 200 år

Herleik Baklid er førsteamanuensis, dr. philos. i kulturhistorie og er ansatt ved Universitetet i Sørøst-Norge, campus Bø. Han har særlig arbeidet med immateriell kulturarv, skikker og trosforestillinger, ofte i et langtidsperspektiv. Eksempelvis har han arbeidet med bryllupsskikker, langfredagsarbeid, folkemedisinske praksiser og trosforestillinger knyttet til arkeologiske gjenstandsfunn i kirkegrunnen og i graver. Utover dette har han også publisert arbeider om kunnskaps- og faghistorie og er dessuten redaktør for flerbindsverket M. B. Landstad. Skrifter - som er under utgivelse.

I forelesninga «Den norske julen gjennom 200 år» vil han fokusere på både religiøse og verdslige skikker knyttet til julefeiringa og utviklinga av dem, sosiale samvær og samværsformer, trosforestillinger og overnaturlige vesener som var ute og for i jula. Han vil også snakke nærmere på jula som orakeltid og hvilke varsler man kunne ta for framtida.